קג א ב ג מיי׳ פ״ח מהל׳

ד מיי׳ פ״ו מהל׳ י״ט

בלכה נוז:

גליון הש"ם

גמרא אמר חנניה כי לשמד תו כבוד. עי׳

וכיפ״מ שם: שם יורקמו

חו"מ הל' י' וסמג שם

א) ס"א ואמר ר' יהושע בן לוי, ב) [ל"ל ואמר], ג) [עיין אדר"נ ספ"א], ד) ס"א שלא עמדנו בראשונה אמר אביי ועדיין, ה) ועי׳ בעין יעקב ו) מכות כג., ז) ומיר כג. ל) לוכוע כבנו, ל) [מיר כב: ב"ק לח: הוריו' י:], ח) ל"ל את חנניה, ט) שר של ברד, י) ותהלים הלוז, כ) עייו בטור סימו תפ. ל) ושמות כג], מ) [עירובין נג.],

תורה אור השלם 1. מִזְמוֹר לְדָוִד יְיָ רֹעִי לֹא אֶדְסְר: תהלים כג א 2. הוֹדוּ לַיִיְ כִּי טוֹב כִּי

לְעוֹלְם חַסְרוֹ: יקרוקם היקרות תהלים קלו א 2. על נַהַרוֹת בָּבֶל שָׁם. יַשְׁבְנוּ גִּם בְּכִינוּ בְּזְכְרֵנוּ יָשְׁבְנוּ גִם בְּכִינוּ בְּזְכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן: תהלים קלז א 4. בִּי יַעֲלְב בְּחַר לוֹ יָה

אַל הָאִשָּה אַמֵּר ַרְּבָּרְ, אַרְבָּרָה עִצְבּוֹנֵךְ וְהַרֹנֵךְ בְּעָצֶב תַּלְדִי בְנִים וְאֶל אִישׁרּ ----הַרְבָּה

וּלְאָדָם אָמֵר כִּי נֹתָ לְקוֹל אִשְׁתֶּךְ יִתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךְ שְׁמַעְהָּ לְקוֹל אִשְׁהֶּךְּ וַתֹּאַכַל מֵן הָעַץ אֲשֶׁר צָוִיתִיךְ לַאמֹר לֹא תֹאבַל אָרוּרָה הָאַדְמָה בובונו בַּבְּבָּרֶּ תֹאבֲלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיף:

בראשית גיז בראשית גיז בראשית גיז 7. הַמַּלְאָךְ הַגּאַל אֹתִי מַבָּל רְע יברה מַבְּל רְע יְבָרְךּ אֶת הַנְּעָרִים וְיִקּרָא בָהָם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתִי אַבְרְהָם וְיִצְחָק וְיִדְגוּ לְרֹב בְּקָרָב האלהים אשר התהלכו אָבֹתֵי לְפָנֶיו אַבְּרָהָם וִיצְחָק הָאֱלֹהִים הָרֹעָה וִיצְחָק הָאֱלֹהִים הָרֹעָה מעודי עד היום בראשית מח טו 9. וְקוֹץ וְדַרְדֵּר תַּצְמִיחַ לַרְּ וִאַכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב ין וְּיָבְיְיְנְ עָּוֹנְ צֵּשֶׁב הַשְּׂדָה: בראשית ג יח 10. בְּזַעַת אַפֶּיךְ תֹּאַכַל לֶחֶם עַד שׁוּבְךְּ אֶל הָאַדְמָה כִּי מִמֶּנָה לְקְּחְתְּ כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר בראשית ג יט תשוב: . 11. נתו לֶחֵם לְכַל בָּשָׂר

לעולם חסדו: תהלים קלו כה 12. מִהַר צעה לְהַפְּתֵחַ וְלֹא יָמִוּת לַשַּׁחַת וְלֹא יחסר לחמו:

אֱלהַי מַסֵּכְה לא הַעשָׁה לְּךָי. שִמּת לד יז תַעשָׂה לְרָי. שמת לד יז לי וּבְשֶׁר בְּשֶׁרָה טָרְפָה ת תאַבלוּ לַבְּלֶב משלבתו אַבּי. תשלכון אתו:

15. לא תשא שמע שוא אַל תָּשֶּׁת יָדְךְּ עִם רְשָּׁע לִהְיֹת עֵד חָמָס:

שמות כג א פנווו כג א 16. בְּצֵאת יִשְׂרְאֵל מִמִּצְרָיִם בִּית יַעֲקֹב מֵעם תהלים קיד א לעז: 17. הַיָּם רָאָה וַיָּנס הַיַּרְדֵּן

. תהלים קיד ג 18. הָהְרים רְקְדוּ בְאֵילִים גְּבְעוֹת כִּבְנֵי בְאֵילִים גְּבְעוֹת כִּבְנֵי תהלים קיד ד צאן: 19. ָאֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי

בָּאַרְצוֹת הַחַיִּים: תהלים קטז ט

20. לא לנו יי לא לנו יי לשמף תו קבוד על חסקף על אמתף: תהלים קטו א 21. ובשם יי אָקרְא אָנָה ייִ מִלְטָה נָפְשׁי: בתריה רוגע הים ויהמו גליו ה׳ צבאות שמו. ר׳ חמא בר׳ חנינא אמר כיום המיתה שנאמר לא ימות לשחת ולא יחסר לחמנ. תהלים קטו ד 22. הַלְלוֹ אָת יִי בְל גוּיִם שַׁבְחוֹהוּ כָּל הָאָמִים: תהלים קיו א

ה"ג רביעי גומר עליו את ההלל ואומר עליו הלל הגדול: שהקדוש ברוך הוא יושב ברומו של עולם כו'. דכתיבי הודו לאל השמים נותן לחם לכל בשר והיינו דבר גדול: עשיר בשורו. מפסידו ממון [ומכפר] על גופו: קשין נקביו של אדם. כשהוא עלור כיום המיתה: ואהדית

יהללוך. ס (נשמת כל חי) וגומרין בו

בא"י מלך מהולל בתשבחות וזו היא

ברכת השיר דמתניתין כלומר ברכת

השבח: ור' יוחגן אמר נשמח כל חי.

אף נשמת דהיינו ברכת השיר דמתני׳

דאילו יהללוך אנו אומרים בכל יום

שאומרים בו את ההלל ומאי שנא

ליל פסח דנקט אם לא להוסיף עוד

ברכה אחרת והיינו דאמר הלכה

כרבי יוחנן בתרוייהו וקבעוהו לחחר

הלל הגדול שלריך לאומרן כדלקמן

דהשתא איכא ברכה בכל חדא וחדא

והכי הויא מילתא שפיר כך נראה

בעיני: ה"ג פ"ר רביעי גומר עליו

את ההלל ואומר עליו הלל הגדול:

ה' רועי. על שם המזון שאכלו

לריך לומר: שהקדוש ברוך הוא

יושב ברומו של עולם כו'. דכתיב

ביה נותן לחם לכל בשר והיינו דבר

גדול: בעובחו. בטובה שהשפיע לו

והכי משמע כי טוב כי לעולם חסדו

חסד הוא עושה לעולם בכי טוב

כלומר בטוב שנתן לו: עשיר בשורו

עני נשיו. מפסידו ממון ומכפר על

גופו: בעלכון. תרי משמע: כקריעת ים סוף. כלומר נס גדול עושה לו

הקדוש ברוך הוא למי שנותן לו מזונות

כאשר עשה לישראל שקרע להם ים

סוף ונפקא מיניה למבעי רחמי:

קשין נקביו של אדם. כשהוא עלור:

לועה. לשון עלור וחגור כמו לועה

ברב כוחו (ישעיה סג): כל המכוה

את המועדות. שעושה מלאכה בחולו

של מועד דכתיבט את חג המצות

תשמור ונפקה לן במסכת חגיגה

(דף ית.) איסור מלאכה בחולו של

מועד: המקבל לשון הרע. שמקבלו

ומאמינו על חבירו. אע"ג דלקבוליה

לא מיבעי ליה למיחש ליה מיבעי

כדמפרש במסכת נדה (דף סא.):

והרי ביה לא תשיא. נראה בעיני

דלא גרסינן ליה. דכולהו משתמע

מלא תשא שכשמספר או מעיד הרי

נושה בפיו שמע שוה: וכי מהחר

דחיכה הלל הגדול. שמשובח יותר

כמו שפירש רבי יוחנו למעלה משום

דכתיב ביה נותן לחם לכל בשר

אנן מאי טעמא אמרינן האי הלילא

על כל פרק ופרק ועל כל זרה שלח

תבא על הניבור לכשנגאלין: חמשה

דברים. דמיירי נמי בגאולה:

ההרים רקדו כאילים. בשעת מתן

תורה דכתיב (תהלים סח) למה תרלדון

הרים וגו': גבריאל אמרו. כשניצולו

חנניה מישאל ועזריה והוא היה שם

דכתיב (דניאל ג) ורויה די רביעאה דמי לבר אלהין לפי שהקדוש ברוך הוא הבטיחו על כך כשנשלך אברהם

מאי ברכת השיר רב יהודה אמר איהללוך ה' אלהינו ורבי יוחנן אמר ינשמת כל חי 'ת"ר רביעי גומר עליו את ההלל ואומר הלל הגדול דברי ר"ם וי"א יה' רועי לא אחסר מהיכן הלל

הגדול רבי יהודה אומר ג'מהודו עד ג'הרות בבל ורבי יוחנן אומר משיר המעלות עד נהרות בבל רב אחא בר יעקב אמר ימכי יעקב בחר לו יה עד נהרות בבל ולמה נקרא שמו הלל הגדול א"ר יוחנן מפני שהקב"ה

משמע חדא ברכה א: מהודו עד על נהרות בבל. וכן אנו עושים ורננו לדיקים בה׳ אינו מן המזמור:

ברכת השיר רב יהודה אמר יהללוך. וקמ"ל דאפילו נמקום

פשיטא א"נ דאפילו במקום שנהגו ה"א דוקא בימים אבל בלילה אין

לריך לברך קא משמע לן: רבי יוחנן אמר נשמת כל חי. נראה

שלא נהגו לברך אחריו בלילי פסח לריך לברך דאי נהגו

ה"פ אף נשמת כל חי אחר יהללוך

דאי לא תימא הכי אנן כמאן עבדינן

וקורא נשמת כל חי ברכת השיר

לפי שבשבתות אומרים אותו אחר

פסוקי דומרה ורבינו חיים כהן לא

היה חותם ביהללוך כי אם בנשמת

לבדו משום דלישנא דברכת השיר

א] גם' מהר לועה להפתח. נ"ב חסר סיפא דקרא ולא ימות ועי׳ מהרש״א בח״א:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

מוסף רש"י

את המועדות. חולו של מוטל (חרוח רג). את חג בחגיגה (ית.) אם בראשון ובשביעי הרי כבר אמור, הא לא בא להזהיר אלא על חולו של מועד שחסור בעשיית מלאכה מכות

מוסף תוספות

א. ולמה יחתום שתי פעמים על ברכה אחת. תוס' ר"פ.

רבינו חננאל מאי ברכת השיר ר' יהודה

אומר יהללוד ר' יוחנז . אומר נשמת כל חי. ת״ר חמישי אומר עליו הלל הגדול דברי ר' טרפון, ויש אומרים ה׳ רועי לא אחסר הגדול, רב אמר מהודו עד על נהרות בבל, רבי יוחנן אומר משיר המעלות עד על נהרות בבל, רב אחא בר יעקב אמר מכי יעקב בבל. למה נקרא הלל הגדול, אמר רבי יוחנן ברומו של עולם ומחלק מזון לכל בריה. אמר רבי יהושע בן לוי כ״ו הודו כנגד כ"ו דור שלא היתה להם תורה וזנם הקב״ה בחסדו. מאי דכתיב הודו לה' כי טוב, הודו למי שגובה חובו של אדם השג ידו. עשיר בשורו עני בשיו אלמנה בתרנגולתה יתום בביצתו. א״ר יוחנן קשין מזונותיו של אדם קסן מוונורו פל אום כפלים כיולדה, ביולדה כתיב בעצב תלדי בנים ובמזונות כתיב בעצבון . תאכלנה. ר' אלעזר אומר כקריעת ים סוף שנאמר לגוזר ים סוף לגזרים וסמיך ליה נותן לחם לכל הגאולה שנאמר המלאך . הגואל אותי מכל רע על די מלאך, ובמזונות כתיב האלהים הרועה אותי. רבי אלעזר בן עזריה מהר צועה להפתח וכתיב

יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל בריה א"ר יהושע בן לוי הני עשרים וששה הודו כנגד מי כנגד כ"ו דורות שברא הקב"ה בעולמו ולא נתן להם תורה וזן אותם בחסדו ¢אמר רב חסדא מאי דכתיב יהודו לה' כי מוב הודו לה' שגובה חובתו של אדם במובתו עשיר בשורו ואת עני בשיו יתום בביצתו אלמנה בתרנגולתה א"ר יוחנן קשין מזונותיו של אדם כפליים כיולדה דאילו ביולדה כתי' בעצב ובמזונות כתי' פבעצבון פ(א"ר) יוחנן קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה דאילו בגאולה כתיב יהמלאך הגואל אותי מכל רע מלאר בעלמא ואילו במזונות כתיב יהאלהים הרועה אותי א"ר יהושע בז לוי בשעה שאמר הקב"ה לאדם יוקוץ ודרדר תצמיח לך זלגו עיניו דמעות אמר י לפניו רבש"ע אני וחמורי נאכל באבום אחד כיון שאמר לו יּבועת אפר תאכל לחם נתקררה דעתו אמר ר"ש כן לקיש אשרינו ייאם עמדנו בראשונה ועדיין לא פלטינן מינה דקא אכלינן עיסבי דדברא אמר רב שיזבי משמיה דרבי אלעזר בן עזריה קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף דכתיב יינותן לחם לכל בשר וסמיך ליה לגוזר ים סוף לגזרים אמר ר"א בן עזריה °קשין נקביו של אדם כיום המיתה וכקריעת ים סוף שנאמר אונימהר צועה להפתח וכתיב בתרי׳ רוגע הים ויהמו גליו ואמר רב ששת משום ר"א בן עזריה יכל המבזה את המועדות כאילו עובד ע"ז שנאמר יאלהי מסכה לא תעשה לך וכתיב בתריה את חג המצות תשמור ואמר רב ששת משום ר"א בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר בחבירו ראוי להשליכו לכלבים שנאמר 14לכלב תשליכון אותו וכתיב בתריה 15לא תשא שמע שוא וקרי ביה לא תשיא וכי מאחר דאיכא הלל הגדול אגן מ"ם אמרינן האי משום שיש בו ה' דברים הללו יציאת מצרים וקריעת ים סוף ומתן תורה ותחיית המתים וחבלו של משיח יציאת מצרים דכתי' יבצאת ישראל ממצרים וקריעת ים סוף דכתיב זי הים ראה וינום מתן תורה דכתי' 18 ההרים רקדו כאילים תחיית המתום דכתיב יְּאתהלך לפָני ה' חבלו של משיח דכתיב יּלא לנו ה' לא לנו וא"ר יוחנן לא לנו ה' לא לנו זו שעבוד מלכיות איכא דאמרי אמר רבי יוחנן לא לנו ה' לא לנו זו מלחמת גוג ומגוג רב נחמן בר יצחק אמר מפני שיש בו מילום נפשות של צדיקים מגיהנם שנא' יצאנה ה' מלמה נפשי חזקיה אמר מפני שיש בו ירידתן של צדיקים לכבשן האש ועלייתן ממנו ירידתן דכתיב לא לנו ה' לא לנו ⁶אמר חנגיה כי לשמך תן כבור אמר מישאל על חסרך ועל אמתך אמר עזריה למה יאמרו הגוים אמרו כולן עלייתן מכבשן האש דכתיב 22 הללו את ה' כל גוים אמר חנניה שבחוהו כל האומים אמר מישאל כי גבר עלינו חסרו אמר עזריה ואמת ה' לעולם הללויה אמרו כולן ויש אומרים ואמת ה' לעולם גבריאל אמרו בשעה שהפיל נמרוד הרשע את אברהם אבינו לתוך כבשן האש אמר גבריאל לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע ארד ואצגן ואציל את הצדיק מכבשן האש אמר לו הקב"ה אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו נאה ליחיד להציל את היחיד ולפי שהקב"ה "אינו מקפח שכר כל בריה אמר תזכה ותציל שלשה מבני בניו דרש ר"ש השלוני בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע ∞חנגיה מִישאל ועזריה לתוך כבשן האש עמד ≥יורקמו שָר הברד לפָּנִי הקב"ה אמר לפניו רבש"ע ארד ואצגן את הכבשן ואציל לצדיקים הללו מכבשן האש אמר לו גבריאל אין גבורתו של הקב"ה בכך שאתה ששר ברד והכל יודעין שהמים מכבין את האש אלא אני שר של אש ארד ואקרר מבפנים ואקדיח

באור כשדים וכשקיים לו אמר ואמת ה׳ לעולם שקיים הבטחתו: בשעה שהפיל נמרוד. שעל שם כן נקרא אמרפל על שם שאמר והפיל את אברהם בכבשן ש:

אמר רב ששת קשין נקבין של אדם כקריעת ים סוף שנאמר מהר צועה להפתח וכתיב בתריה רוגע הים וגו'. אמר רב ששת המבזה את המועדות כאלו עובד ע"ז שנאמר אלהי מסכה וגו' וכתיב בתריה את חג המצות תשמור. ועוד אמר המספר לשוז

הוברות אות המעיד עדות שקר ראוי להשליכו לכלבים, שנאמר לא תשא שמע שוא וסמיך ליה לכלב תשליכון אותו. ואקשינן וכי מאחר דאיכא הלל הגדול מאי טנעמא שבקינן ליה וקרינן להאי, ופריק ד' יותון מפני שיש בו ה' דברים יציאת מצרים שנאמר באת ישראל ממצרים, קריעת ים סוף שנאמר לא לנו ה' לא לנו. רב נחמן אמר מפני שיש בו מלוט שנאמר בצאת ישראל ממצרים, קריעת ים סוף שנאמר לא לנו ה' לא לנו. רב נחמן אמר מפני שיש בו מלוט הצדיקים מגיהנם שנאמר אנא ה' מלטה נפשי. עניז אברהם אבינו שהפילו נמרוד לכבשו האש. ועניז חנניה מישאל ועזריה שהפילו נבוכדנצר לכבשו האש.